

УДК 343.102:343.37

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.33>**П. В. Струж***orcid.org/0009-0000-6432-4707**аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ***ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ
БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ**

Постановка проблеми. Встановлення обставин, які складають загальний та родовий предмет доказування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 Кримінального кодексу України (далі – КК України), є складним завданням, а заходи протидії досудовому розслідуванню, які вживаються особами, котрі грубо порушують вимоги (п.п. 1.3, 1.5, 1.10, 2.3, 2.10, 10.1, 12.1, 12.3, 13.3 та ін.) Правил дорожнього руху України, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 року № 1306 (далі – ПДР) [4], знаходяться у прямому причинному зв'язку з виникненням ДТП та настанням відповідних наслідків, впадають на благодатний ґрунт, що призводить до закриття кримінальних проваджень за їх підозрою (обвинуваченнями) у вчиненні злочинів, передбачених ст. 286 КК України на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) через не встановлення достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпанням можливості їх отримати.

Крім того, протидія досудовому розслідуванню в окремих випадках здійснюється й іншими суб'єктами: корумпованими співробітниками судово-експертних установ, органів правопорядку (які, наприклад, свідомо, під час проведення огляду місця дорожньо-транспортної пригоди не зазначаючи в схемах ДТП, долучених до протоколів огляду такі дані, що стосуються пригоди як: площу розсіювання уламків скла, осипання ґрунту, розміщення частин та об'єктів, що відокремилися від транспортного засобу відносно проїжджої частини, транспортних засобів), підкупленими свідками, котрі намагаються спотворити окремі елементи дорожньої обстановки місця події, а також вплинути на дані щодо ознак окремих елементів об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 286 КК України, зокрема:

– порушень особою, яка керує транспортним засобом правил дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів (проїзд на заборонений сигнал світлофора, перевищення швидкості, експлуатація автомобіля з певними технічними несправностями; невиконання дій, які особа може

і зобов'язана вчинити відповідно до вимог правил безпеки руху й експлуатації транспорту – не зменшення швидкості руху відповідно до дорожньої обстановки чи приписів дорожніх знаків, неправильне користування зовнішніми світловими приладами тощо);

– встановлення причинного зв'язку між діями осіб, які з технічної точки зору не відповідають вимогам Правил дорожнього руху України та суспільно-небезпечними наслідками дорожньо-транспортної пригоди, про які йдеться у частинах 1–3 ст. 286 КК України;

– встановлення самих негативних наслідків.

Метою є створення перешкод для встановлення зазначених обставин, за результатами нашого дослідження, передували 77% суб'єктів, які здійснюють протидію досудовому розслідуванню кримінальних правопорушень зазначеної категорії. Під час досудового розслідування, з огляду на особливості складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України, в якості об'єктів впливу суб'єктів протидії також можуть бути носії даних про такі обставини як:

– наявність у водія технічної можливості уникнення наслідків кримінального правопорушення та, відповідно, джерела створення аварійної ситуації;

– внесення змін в конструкцію транспортного засобу, які впливають на його експлуатаційні властивості;

– відсутність ліцензії на здійснення певного виду перевезень;

– обставини, за яких особа перебувала на утриманні померлого, котрий загинув внаслідок ДТП.

Такі цілі протидії досудовому розслідуванню притаманні для 23% досліджених випадків.

Аналіз останніх публікацій. Загальні питання використання тактики окремих слідчих (розшукових) дій у цілях подолання протидії досудовому розслідуванню досліджувались Л. І. Аркушею, О. В. Олександренко, В. К. Лисиченком, В. Л. Ортинським, Ю. Осадчим, В. М. Плетенцем, О. В. Пчеліною, Р. Л. Степанюком, О. І. Ромців, Р. М. Шехавцовим, Б. В. Щуром та ін. Проте особливості тактики проведення окремих слідчих

(розшукових) дій взагалі та у під час проведення огляду місця події зокрема в ситуаціях протидії досудовому розслідуванню порушень правил безпеки дорожнього руху потребують подальших наукових розвідок, що і зумовлює актуальність обраної теми статті.

Метою статті є удосконалення тактичного забезпечення досудового розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху шляхом формулювання рекомендацій щодо подолання протидії кримінальній процесуальній діяльності суб'єктів, які здійснюють процесуальну функцію досудового розслідування.

Викладення основного матеріалу. На нашу думку, система тактичного забезпечення подолання протидії досудовому розслідуванню порушень правил безпеки дорожнього руху має складатися з таких елементів:

- системи типових слідчих ситуацій, ускладнених фактором протидії досудовому розслідуванню, алгоритми та програми реалізації їх слідчим (дізнавачем);
- систему типових версій, а також порядок їх перевірки;
- рекомендації щодо організації взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, а також криміналістичними підрозділами та судово-експертними установами під час подолання протидії досудовому розслідуванню;
- рекомендації щодо проведення окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах протидії досудовому розслідуванню;
- рекомендації щодо забезпечення безпеки учасників кримінального провадження.

В результаті проведеного нами опитування слідчих було досліджено специфіку всіх тактичних елементів слідчої (розшукової) дії, значущих для подолання протидії розслідуванню, зокрема: підготовки, визначення обставин, які підлягають встановленню; застосування тактичних прийомів; способів фіксації ходу та результатів слідчої (розшукової) дії.

Особливості тактики виокремлювалися із урахуванням необхідності подолати протидію, яка чиниться в ході слідчої (розшукової) дії (поточна), раніше чинену, а також попереджувати прогнозовану протидію.

Нижче подаються рекомендації тактичного характеру, застосування яких при проведенні відповідних слідчих (розшукових) дій вважають ефективними не менш 20% опитаних слідчих.

Специфіка проведення слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні кримінальних проваджень, розпочатих за фактами порушень правил безпеки дорожнього руху, визначається необхідністю враховувати встановлені в криміналістиці закономірності кримінально-протиправ-

ної діяльності щодо протидії досудовому розслідуванню:

– можливість швидкої заміни окремих деталей (особливо закріплених на шарнірах) автомобіля (як вітчизняного, так імпортного виробництва) на нові або зняті з інших автомобілів (крило, дверцята тощо);

– імовірність наявності стійкої лінії на протидію розслідуванню в осіб, які знаходились в салоні транспортного засобу та мають родинні або іншого характеру близькі стосунки з особою, яка вчинила порушення правил дорожнього руху, зокрема, щодо заперечення факту керування транспортним засобом винним, відсутність технічної можливості у підозрюваного уникнути шкідливого наслідку від дорожньо-транспортної пригоди, що виразилося у наїзді на потерпілого тощо;

– потенційне свідоме порушення захисникам положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики, затверджених установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2021, у формі організації давання неправдивих показань свідками, їх підкупу, тощо, з метою перешкоджання збиранню доказів винуватості підзахисного у вчиненні злочину;

– обізнаність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення щодо недоліків методичного забезпечення судово-експертних досліджень слідчої обстановки місця дорожньо-транспортної пригоди, які переважно не враховують: а) сучасний рівень оснащення транспортних засобів системами автоматизації управління рухом; б) опір руху наявними на шляхах транспортних засобів граничними перешкодами до та після зіткнення, а також фактичний кут розвороту транспортного засобу під час зіткнення через відсутність обґрунтованих відомостей щодо ролі кута розвороту та фактору формування енергетичних витрат на погашення кінетичної енергії транспортного засобу у випадках контактування з різними перешкодами під час ДТП [5, с. 206–212];

– потенційний вплив на працівників судово-експертних організацій та установ шляхом підкупу з метою забезпечення одержання вигідних для особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, висновків;

– можливий виток інформації по кримінальному провадженню.

Тактичні особливості проведення огляду місця події у провадженнях за фактами порушень правил безпеки дорожнього руху має свою специфіку, зумовлену, насамперед, механізмом та обстановкою ДТП:

– обстановка, в якій трапилася ДТП, зазнає швидких змін через інтенсивний рух транспорту і суттєвий вплив на слідову картину погодних

умов, що може призвести до швидкого суттєвого зниження інформативної значущості чи взагалі непридатності для проведення досліджень як окремих слідів-відображень, так і слідових комплексів;

– подія ДТП та її результати – це наслідок взаємодії чотирьох основних елементів: водія, автомобіля, дороги та середовища (ВАДС) і лише аналіз усіх елементів на місці вчинення порушень Правил безпеки дорожнього руху і експлуатації транспортних засобів допоможе розібратися в механізмі даної події;

– складність матеріальної обстановки ДТП як носія слідової інформації – складність процесу фіксування результатів огляду.

Крім того, під час проведення слідчих (розшукових) дій у рамках кримінального провадження, відкритого за фактом учинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України, з метою формування якісної доказової бази, рекомендується при визначенні обставин, які підлягають доказуванню, керуватися положеннями ст. 91 КПК України (встановлювати не тільки обставини місця, часу вчинення правопорушення, а й сукупність всіх обставин, що належать до предмета доказування з огляду на особливості складу злочину, передбаченого у ст. 286 КК України: швидкість і траєкторію руху транспортних засобів; поведінку пішоходів на проїжджій частині; видимість та оглядовість проїжджої частини; дистанцію та бічний інтервал між транспортними засобами; наявність технічної можливості у водія уникнути наслідків злочину та джерело створення аварійної ситуації тощо), застосовувати комплексний підхід, що поєднує нормативну регламентацію, правозастосування та наукові напрацювання в галузі кримінального права, кримінального процесуального права, криміналістики та судової експертизи.

Сформулюємо базові принципи, які мають бути покладені в основу тактики подолання протидії досудовому розслідуванню кримінальних проваджень, відкритих за ст. 286 КК України під час огляду місця події (транспортних засобів, трупа, одягу та ін.).

Повнота виявлення, зберігання та використання інформації про різні особливості особи (осіб), які здійснюють протидію досудовому розслідуванню, та використаних нею транспортних засобів, інших предметів, що відобразились у слідах, визначаються об'єктивними закономірностями, пізнання яких дозволяє розробляти науково обґрунтовані прийоми та методи роботи з ними.

На думку В.К. Лисиченка та І.І. Когутича, «негативні обставини – це реальні явища, які відображують супутні, сумісні чи несумісні зі злочинними діями матеріальні процеси взаємо-

дії (сліди, зміни в обстановці місця події тощо), або прояви в актах поведінки та показаннях осіб дисимуляції (ознак приховування чогось), котрі спостерігаються під час слідчих дій як такі, що не узгоджуються зі встановленими фактичними даними про конкретну подію та потребують системно-структурного дослідження з метою з'ясування їх походження та сутності виявленого протиріччя» [1, с. 118–126; 2, с. 63].

Ознаками інсценування та фальсифікації обставин ДТП можуть бути як матеріально відображені, так й ідеальні сліди. Матеріальні сліди-відображення, які свідчать про фальсифікацію обставин та інсценування ДТП, на думку дисертанта, доцільно виділити за місцем локалізації в чотири основні слідові комплекси:

1) комплекс слідів, залишених транспортним засобом на проїжджій частині дороги: малюнок протектору шин, ширина колії, гальмівний шлях, уламки лобових та вітрових шибок, полімерні частки фар та світлосигнальних приладів, сліди мастильних матеріалів, гальмівної рідини, ґрунт, який відшарувався від коліс, сліди частин транспортних засобів, які виступають, у тому числі частки лакофарбового покриття тощо;

2) комплекс слідів контакту транспортного засобу з придорожніми об'єктами (стовпами, стінами будинків, деревами, бордюрними каміннями тощо);

3) комплекс слідів на транспортних засобах (у тому числі пошкодження, сліди контактної взаємодії водія та пасажирів з елементами обстановки салону транспортного засобу);

4) сліди-пошкодження на потерпілих у ДТП, їх тілі, одязі, речах та взутті (сліди контакту з автотранспортним засобом, з конкретними деталями автомашини, наприклад, сліди ковзання на передньо-зовнішній поверхні штанини у верхній частині, які утворюються внаслідок ковзання по травмуючій поверхні автодороги, ушкодження на суглобах та кінцівках внаслідок падіння тіла).

Результати проведеного нами дослідження дозволили виявити основні ознаки способів приховування порушень правил безпеки дорожнього руху у формі негативних обставин, які можуть бути виявлені як у ході огляду місця події, так і при огляді транспортних засобів. До таких ознак ми відносим наступні:

1. Наявність слідів взаємодії автомобіля з перешкодами, за відсутності перешкод на місці події або невідповідність характеру та локалізації пошкоджень на автомобілі характеру і локалізації слідів перешкоди, що виникають одночасно, внаслідок аварійних навантажень в момент ковзано-ударної взаємодії (якими могли бути одяг потерпілого, переломи кісток, а також частини і деталі автомобілів-учасників ДТП, елементи дорожнього обладнання).

2. Відсутність слідів контактної взаємодії (контактуючих ділянок) на виявлених на місці події автомобілів-учасників дорожньо-транспортної пригоди та елементах дорожнього обладнання.

3. Відсутність або невідповідність слідів нашарування лакофарбових покриттів на автомобілях, які брали участь у ДТП.

4. Наявність на пошкодженій частині автомобіля слідів неякісного ремонту (в низці випадків, численного неякісного ремонту).

5. Наявність на пошкодженій частині автомобіля (в місці пошкодження) слідів корозії.

6. Невідповідність масштабів, локалізації та топографії пошкоджень на транспортних засобах (автомобілях, автопоїздах, мотоциклах, скутерах, вантажних сідлових тягачах та ін.), виявлених на місці події.

7. Наявність слідів – пошкоджень на природних об'єктах, які видалені на деякій відстані від місця зіткнення та виникли в результаті зіткнення з ними транспортного засобу.

8. Відсутність збігу напрямку руху автомобіля та деталей і слідів, що відділилися, а також видимих та зафіксованих слідів гальмування коліс та кочення автомобіля реальному напрямку руху автомобіля.

9. Відсутність слідів осипу ґрунту, які вказують на безпосереднє місце зіткнення.

10. Відсутність збігу за кількістю та елементному складу фрагментів деталей, уламків світлотехнічної арматури тощо, виявлених на місці події, тим, які вилучено при огляді автомобілів.

11. Відсутність слідів підтікання паливно-мастильних матеріалів (бензину, дизельного пального, охолоджуючої рідини, олії з пробитого при ДТП картера двигуна, коробки передач, трансмісії тощо) при пошкодженні відповідних вузлів автомобіля.

12. Невідповідність або відсутність тілесних пошкоджень учасника ДТП характерним пошкодженням для його розташування в автомобілі, а також відсутність слідів знаходження даної особи за кермом під час ДТП або наявність слідів знаходження там іншої особи.

Задля виявлення інсценування на місці злочину огляду підлягають практично всі основні об'єкти, а саме: 1) ділянка вулиці або дороги, де відбулося ДТП; 2) місцевість, яка прилягає до цієї ділянки; 3) транспортні засоби, які брали участь у ДТП; 4) труп; 5) водій. Особливе значення має огляд ділянки місцевості або дороги, яка прилягає до місця ДТП, оскільки його оглядають, здебільшого, якщо є підстави допускати, що на ній можуть бути виявлені додаткові сліди, безпосередньо пов'язані з самою подією (наприклад, декоративний ковпак від колеса скотився за межі дорожнього полотна), або передбачаються

навмисні дії водія-учасника ДТП, направлені на інсценування інших причин ДТП (наприклад, викручування водієм болтів із системи рульового управління та викидання їх за межі місця події). Практиці відомі випадки, коли водій на машині зникає з місця події, від'їжджає на певну відстань, зупиняє машину, робить огляд її зовнішнього вигляду, усуває сліди, які тією чи іншою мірою свідчать про ДТП, потім продовжує рух.

Складність виявлення слідів та інших ознак, які можуть вказувати на інсценування, визначається характером слідів та обстановкою ДТП. Виявлення слідів, які свідчать про зіткнення транспортних засобів, звісно не є складним. Однак встановити факт зіткнення деталей транспортного засобу з одягом потерпілого при наїзді на пішохода можливо лише шляхом використання спеціальних засобів та відповідних методик.

Велике значення для нейтралізації протидії досудовому розслідуванню кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України в процесі огляду місця події мають фрагменти лакофарбового покриття, пошуку та вилученню яких рекомендується приділяти особливу увагу. Це зумовлено тим, що внаслідок удару може розшаруватися система лакофарбового покриття або під впливом локального розігріву в результаті сильного тертя зміниться зафарбування емалі. Крім того, доцільно враховувати той факт, що у випадку підфарбування автомобіля в різних місцях кузова буде виявлено різну систему покриття. Специфічними слідами, які виникають під час вчинення даних злочинів є сліди шин коліс транспортних засобів, особливо сліди юзу, гальмування, оскільки вони є важливим інформаційним носієм для встановлення багатьох обставин події. Адекватна оцінка іманентно присутній в даних слідах інформації дозволяє побудувати модель дії водія та руху транспортного засобу, в окремих випадках визначити його швидкість, технічний стан тощо.

Завдяки огляду трупа можливо отримати дані про механізм події в цілому та механізм контактної взаємодії. Невідповідність пошкоджень на тілі жертви кількості крові на місці її виявлення, розходження в зразках ґрунту, вилученого з взуття жертви, та ґрунту оточуючого середовища можуть бути підставою для висунення версії про інсценування дорожньо-транспортної пригоди. Тому під час огляду трупа важливо ретельно оглядати його одяг, причому відразу після ДТП, особливо в тих місцях, де є розриви тканин та де є можливим проникнення таких мікроб'єктів як лакофарбове покриття, скло, пластик. В практиці трапляються випадки, коли лакофарбове покриття зустрічається на предметах одягу у вигляді незначних нашарувань чи притертостей. Обов'язковому вилученню та

направленню на судово-експертне дослідження підлягають шарфи, головні убори, взуття.

Аналіз та вивчення обстановки, яка виникла на місці події, слідової інформації та виявлених речових доказів дозволяє виявити неточності, нестиківки, тобто негативні обставини. Про можливе інсценування будуть свідчити: 1) різний час утворення слідів на місці виявлення трупа й на трупі; 2) відсутність зв'язку виявлених об'єктів з місцем виявлення трупа, між виявленими слідами та механізмом їх утворення; 3) неможливість утворення виявлених на місці події слідів у результаті ДТП; 4) виявлені сліди, утворені від різних об'єктів впливу на труп та оточуюче середовище; 5) наявність слідів, яких не повинно бути в результаті ДТП, та відсутність слідів, характерних для події, що відбулася.

Невід'ємним елементом огляду місця ДТП є огляд транспортного засобу, котрий є носієм великої кількості різноякісної та різноспрямованої інформації, що може бути отримана при вивченні ушкоджень і його кінцевого положення.

Задля уникнення можливої протидії розслідуванню на місці події, слідчий та інші учасники не повинні допускати контактів водія та інших учасників і очевидців ДТП між собою задля того, або виключити можливість перекручення ними інформації про обставини події.

Більш складне завдання стоїть перед слідством у випадках, коли транспортний засіб, який скоїв дорожньо-транспортну подію, зник з місця події. В такій ситуації перед судовим медиком повинне бути поставлене завдання діагностування обставин того, що відбулося, включаючи визначення параметрів транспортного засобу за пошкодженнями та слідами-нашаруваннями на тілі жертви.

При огляді салону автомобілю здійснюють пошук слідів рук водія, окремого волосся, волокон одягу тощо. Це є важливим також у випадку, якщо за кермом була людина, якій водій передав керування автомобілем. Також у подібних ситуаціях обов'язково фіксують пошкодження деталей механізму керування автомобілем в ергономічній зоні водія, які можуть бути результатом силового контакту з тілом водія при його інерційному зміщенні з крісла під час зіткнення автомобіля з перешкодою. На цих деталях можуть залишитися різні слідові комплекси, фрагменти або волокна тканини одягу особи, яка знаходилася за кермом, а тому з місця водія, кермового колеса і панелей приладів вилучають мікрочастки, які могли там залишитися в результаті контакту з одягом людини, яка керувала автомашиною [3, с. 140–143].

В якості рекомендацій пропонуємо комплекс заходів, які забезпечують умови для виявлення та нейтралізації протидії розслідуванню порушень правил безпеки дорожнього руху у рамках проведення огляду місця події:

– використання автоматизованих засобів фіксування кримінального провадження, зокрема, автоматизованих цифрових систем виміру й розрахунку різних параметрів дорожньо-транспортних пригод, а також інші носії криміналістично значущої інформації, що об'єктивізують картину дорожньо-транспортної події, включаючи:

– пакети MapScenes Pro, лазерне сканування місця дорожньо-транспортної пригоди, за результатами якого можливе виготовлення цифрової масштабної схеми ДТП та об'єктивізація кількісних параметрів;

– відомості, що містяться в системах контролю та моніторингу GPS, які встановлюються на автомобілі з метою підтвердження факту перебування транспортного засобу на певних ділянках проїжджих частин доріг та встановлення швидкості руху;

– записи EDR (реєстраторів даних про події), які фіксують параметри руху транспортних засобів до та після виникнення аварійних ситуацій і забезпечують об'єктивною інформацією слідчого (дізнавача) на етапі доекспертного розрахунку;

– комплексне техніко-криміналістичне забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій (залучення групи спеціалістів різного фаху та спеціалізації, наприклад фахівців науково-дослідних установ, які мають кваліфікацію судового експерта за експертними спеціальностями: 4.1. «Дослідження слідів людини та слідів тварини», 4.3. «Криміналістичне дослідження транспортних засобів», 8.1. «Дослідження лакофарбових матеріалів і покриттів», 10.1. «Дослідження обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод», 10.4. «Транспортно-трасологічні дослідження» та ін.) і як наслідок збільшення точності первинних вимірювань на місці ДТП.

Висновки. Ключовим завданням слідчого під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України, з метою попередження або виявлення протидії їх розслідуванню є застосування спеціальних знань, засобів криміналістичної техніки для забезпечення пошуку, фіксування в максимально можливому обсязі матеріальних слідів-відображень для їх подальшого дослідження під час проведення судових експертиз. Речові докази мають визначальне значення для з'ясування реальних обставин ДТП, що сталася. Саме вони у таких категоріях кримінальних проваджень мають ключове значення для подолання протидії розслідуванню ДТП.

Література

1. Когутич І. І. Дисимуляції – невербальні негативні обставини. Їх сутність та використання в розслідуванні злочинів. Вісник Академії адвокатури України. 2015. Том 12, число 1 (32). С. 118–126.

2. Лисиченко В. К., Когутич І. І. Негативні обставини та їх значення в розслідуванні злочинів. Київ: Дія, 2002. 182 с.

3. Пархомчук М. А., Данілін С. С. Особливості огляду місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди. Криміналістичний вісник. 2013. № 2 (20). С. 140–143.

4. Правила дорожнього руху, затвержені постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-p> (дата звернення 12.11.2023)

5. Шльончак І. А., Харенко В. Б. Дослідження фактору швидкості та методик визначення швидкості при проведенні автотехнічної експертизи. Централь-ноукраїнський науковий вісник. Технічні науки. 2022. Вип. 5 (36), ч. II. С. 206–212.

Анотація

Струж П. В. Тактичні засади подолання протидії розслідуванню порушень правил безпеки дорожнього руху під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій. – Стаття.

У статті сформульовані рекомендації щодо подолання кримінальної процесуальної діяльності суб'єктів, які здійснюють процесуальну функцію досудового розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху.

Систематизовані основні ознаки способів приховування порушень правил безпеки дорожнього руху у формі негативних обставин, які можуть бути виявлені як у ході огляду місця події, так і при огляді транспортних засобів: 1) наявність слідів взаємодії автомобіля з перешкодами, за відсутності перешкод на місці події або невідповідність характеру та локалізації пошкоджень на автомобілі характеру і локалізації слідів перешкоди, що виникають одночасно, внаслідок аварійних навантажень в момент ковзно-ударної взаємодії (якими могли бути одяг потерпілого, переломи кісток, а також частини і деталі автомобілів-учасників ДТП, елементи дорожнього обладнання); 2) відсутність слідів контактної взаємодії (контактуючих ділянок) на виявлених на місці події автомобілів-учасників дорожньо-транспортної пригоди та елементах дорожнього обладнання; 3) відсутність збігу напрямку руху автомобіля та деталей і слідів, що відділилися, а також видимих та зафіксованих слідів гальмування коліс та кочення автомобіля реальному напрямку руху автомобіля; 4) невідповідність або відсутність тілесних пошкоджень учасника ДТП характерним пошкодженням для його розташування в автомобілі, а також відсутність слідів знаходження даної особи за кермом під час ДТП або наявність слідів знаходження там іншої особи. Виокремлені заходи подолання протидії розслідуванню порушень правил безпеки дорожнього руху у рамках проведення огляду місця події: а) використання автоматизованих засобів фіксування кримінального провадження, зокрема, автоматизованих цифрових систем виміру й розрахунку різних параметрів дорожньо-транспортних пригод, а також інші носії криміналістично значущої інформації, що об'єктивізують картину дорожньо-транспортної події; б) комплексне техніко-криміналістичне забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій (залучення групи спеціалістів різного фаху та спеціалізації, наприклад фахівців науково-дослідних установ, які мають кваліфікацію судового експерта за експертними спеціальностями: 4.1. «Дослідження слідів людини та слідів тварини», 4.3. «Криміналістичне дослідження

транспортних засобів», 8.1. «Дослідження лакофарбових матеріалів і покриттів», 10.1. «Дослідження обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод», 10.4. «Транспортно-трасологічне дослідження» та ін.) і як наслідок збільшення точності первинних вимірювань на місці ДТП.

Ключові слова: інсценування, негативні обставини, протидія досудовому розслідуванню, порушення правил безпеки дорожнього руху, слідові комплекси.

Summary

Struzh P. V. Tactical basics of overcoming opposition to the investigation of violations of road safety rules during individual investigative (search) actions. – Article.

The article formulates recommendations for overcoming the criminal procedural activity of subjects who perform the procedural function of pre-trial investigation of violations of road safety rules.

Systematized main signs of ways to hide violations of road safety rules in the form of negative circumstances that can be detected both during the inspection of the scene of the incident and during the inspection of vehicles: 1) presence of traces of interaction of the car with obstacles, in the absence of obstacles at the scene of the incident or inconsistency the nature and localization of damage to the car, the nature and localization of traces of obstacles that occur simultaneously, as a result of emergency loads at the moment of sliding-impact interaction (which could be the clothes of the victim, broken bones, as well as parts and details of cars involved in road accidents, elements of road equipment); 2) absence of traces of contact interaction (contacting areas) on vehicles involved in the traffic accident and elements of road equipment found at the scene; 3) lack of coincidence of the direction of movement of the car and the separated parts and traces, as well as visible and recorded traces of wheel braking and rolling of the car with the actual direction of movement of the car; 4) inconsistency or absence of bodily injuries of the participant in the road accident with characteristic damage for his location in the car, as well as the absence of traces of the presence of this person behind the wheel during the accident or the presence of traces of the presence of another person there. Selected measures to overcome the countermeasures against the investigation of traffic safety violations within the framework of the inspection of the scene of the incident: a) the use of automated means of recording criminal proceedings, in particular, automated digital systems for measuring and calculating various parameters of traffic accidents, as well as other carriers of forensically significant information that objectify the picture of the traffic incident; b) complex technical and forensic support for the conduct of investigative (search) actions (involvement of a group of specialists of various professions and specializations, for example specialists of scientific research institutions who have the qualification of a forensic expert in expert specialties: 4.1. «Investigation of human traces and animal traces», 4.3. «Forensic investigation of vehicles», 8.1. «Investigation of paint materials and coatings», 10.1. «Investigation of the circumstances and mechanism of traffic accidents», 10.4. «Transport and road investigation», etc.) and as a result of increasing the accuracy of primary measurements at the scene of the accident.

Key words: staging, negative circumstances, opposition to pre-trial investigation, violation of road safety rules, trail complexes.